

Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32862>

Öz

Yaratıcı ve Problem Çözme becerilerine ilişkin özellikleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan **Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri**, Türkçe'ye uyarlama çalışması ile kazandırılmıştır. Bu envanter, bireylerin yaratıcı problem çözme sürecinde kullandıkları bilişsel stratejileri, motivasyon düzeylerini ve çevresel destek algılarını değerlendirmektedir. Ölçek, 40 maddeden oluşmakta ve beş temel faktörü kapsamaktadır: Yakınsak Düşünme, İraksak Düşünme, Çevre, Motivasyon ve Genel Bilgi ve Beceri. Uyarlama çalışması, ölçeğin orijinal yapısını koruduğunu ve psikometrik açıdan güvenilir ve geçerli olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcı Problem Çözme, Yakınsak Düşünme, İraksak Düşünme, Psikometrik Özellikler, Ölçek Uyarlama, Motivasyon, Bilişsel Beceri.

Yazarlar

Demet Baran Bulut, A. S. Şepk, B. Aygün.

Amaç

Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri'nin temel amacı, bireylerin yaratıcı problem çözme süreçlerinde sergiledikleri kişisel ve çevresel özelliklerin seviyesini belirlemektir. Bu özellikler, bir problemin tanımlanmasından çözüm üretimine kadar geçen süreçteki bilişsel esnekliği ve çevresel etkileşimleri kapsamaktadır.

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması, Türk kültüründeki bireylerin yaratıcı problem çözme eğilimlerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek bir araç sağlamayı hedeflemiştir. Bu, özellikle eğitim ve psikoloji alanlarında yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik müdahalelerin planlanmasından kritik öneme sahiptir.

Yapı

Envanter, yaratıcı problem çözme sürecinin farklı yönlerini temsil eden beş ana faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler, bireyin hem içsel bilişsel kapasitesini hem de dışsal çevresel destek algısını ölçmektedir. Ölçek, toplamda 40 madde ile bu kapsamlı yapıyı değerlendirmeye almaktadır.

Ölçekte yer alan beş faktör ve madde sayıları şunlardır:

Yakınsak Düşünme (Convergent Thinking): Sekiz (8) madde ile ölçülür. Bu faktör, bireyin

mevcut seçenekler arasından en uygun ve mantıklı çözümü seçme yeteneğine odaklanır.

Iraksak Düşünme (Divergent Thinking): On (10) madde ile ölçülür. Bu faktör, bireyin bir probleme yönelik birden fazla, özgün ve farklı çözüm yolu üretebilme kapasitesini değerlendirir.

Çevre (Environment): On bir (11) madde ile ölçülür. Bu faktör, aile veya eğitim ortamı gibi çevresel faktörlerin bireyin yaratıcı süreçlerini ne ölçüde desteklediğini inceler.

Motivasyon (Motivation): Altı (6) madde ile ölçülür. Bu faktör, bireyin yeni çözümler üretme sürecine olan istekliliğini ve sabırlı yanıtını gösterir.

Genel Bilgi ve Beceri (General Knowledge and Skill): Beş (5) madde ile ölçülür. Bu faktör, yaratıcı çözümler üretebilmek için gerekli olan temel bilgi birikimini ve genel yetenekleri kapsar.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** uygulanmıştır. DFA sonuçları, envanterin Türkçe formunun orijinal ölçekteki gibi beş faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ve teorik yapıyı doğruladığını göstermiştir.

Bu sonuç, ölçeğin maddelerinin, ölçmeyi amaçladıkları teorik yapıları (Yakınsak Düşünme, Iraksak Düşünme, Motivasyon, Çevre ve Genel Bilgi/Beceri) yeterince temsil ettiğini ve ölçüm aracının yapısal tutarlı olduğunu sağılandığını kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Envanterin iç tutarlılık güvenilirlik analizleri, her bir faktör için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach's Alpha (iç tutarlılık katsayısı) değerleri, ölçeğin faktörlerinin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Faktör bazında güvenilirlik katsayıları şöyledir:

Yakınsak Düşünme faktörü için iç tutarlılık katsayısı: .78

Iraksak Düşünme faktörü için iç tutarlılık katsayısı: .79

Motivasyon faktörü için iç tutarlılık katsayısı: .73

Çevre faktörü için iç tutarlılık katsayısı: .88

Genel Bilgi ve Beceri faktörü için iç tutarlılık katsayısı: .77

Faktör Analizi

Yapılan **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)**, envanterin yapısal geçerliğini destekleyen temel bulgudur. Bu analiz, 40 maddenin orijinal ölçekte belirlenen beş alt boyuta uygun bir şekilde yüklendiğini göstermiştir. Bu durum, Türkçe uyarlamasının, orijinal ölçeğin kavramsal çerçevesini başarıyla sürdürdüğünü teyit etmektedir.

Faktör yapısının korunması, araştırmacılara uluslararası çalışmalarla karşılaştırılabilir analizler yapma imkanı sunarken, ölçeğin yaratıcı problem çözme özelliklerini çok boyutlu olarak ölçme yeteneğini güçlendirir. Özellikle Çevre faktörünün en yüksek güvenilirlik katsayısına (.88) sahip olması, bu boyutun tutarlılığını altını çizmektedir.

Araç

Test Türü: Uyarılama

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme (1= hiçbir zaman - 5= her zaman)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Nüfus Grubu: Eğitim ortamındaki bireyler ve genel popülasyon

Yaş Grubu: Uyarılama çalışması için hedef kitlesi olan öğrenciler (Detaylı yaş aralığı orijinal kaynakta belirtilmemiştir.)

Nüfus Detayları: Türkiye'deki öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde uyarılama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireyin kendini değerlendirilmesine dayalı öz bildirim envanteri. Toplam 40 madde üzerinden beş farklı yaratıcı problem çözme özelliğini ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık, Problem Çözme Özellikleri, Yakınsak Düşünme, İraksak Düşünme, DFA, Psikometrik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Demet Baran Bulut

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: demet.baran@erdogan.edu.tr

Yayın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Envanterin Türkçe'ye uyarılama çalışması 2018 yılında yayımlanmıştır. Kullanım izinleri ve ücret bilgisi için sorumlu yazar (Demet Baran Bulut) ile iletişime geçilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

Baran-Bulut, D., Şpek, A. S. ve Aygün, B. (2018). Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Abant Düzce Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1360-1377.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [yaratici-problem-cozme-ozellikleri-envanteri-toad.pdf](http://www.arabpsychology.com/yaratici-problem-cozme-ozellikleri-envanteri-toad.pdf)

Yaratıcı Problem Çözme Özellikleri Envanteri Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 40 madde ve beş faktördedir.

Yakınsak düşünme (8m): Akla gelen birçok çözüm arasından en iyisini seçerim.

İraksak düşünme (10m): Problemi arkadaşlarımdan daha farklı şekilde anlarım.

Çevre (11m): Annem/babam, beni daha çok kitap okumam için cesaretlendirir.

Motivasyon (6m): Bir problemle karşılaştığımda yeni çözümler üretene kadar annem/babam sabırla bekler.

Genel bilgi ve beceri (5m):